

Emilia Barej-Kaczmarek

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
Wydział Ekonomiczny
emilia.barej@zut.edu.pl

Dawid Dawidowicz

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
Wydział Ekonomiczny
dawid.dawidowicz@zut.edu.pl

Klasyfikacja miast w Polsce w oparciu o kryterium konkurencyjności mierzonej poziomem wydatków

Kody JEL: H70, H72, H73

Słowa kluczowe: konkurencyjność miast, klasyfikacja miast, wydatki

Streszczenie. Celem artykułu było dokonanie klasyfikacji polskich miast w oparciu o kryterium konkurencyjności mierzonej poziomem wydatków. Przedmiotem badania było funkcjonowanie wszystkich miast na prawach powiatu w Polsce. Dane do analizy pochodziły z Banku Danych Lokalnych (BDL) z 2016 roku; brano pod uwagę wydatki miast na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, na pomoc społeczną, na gospodarkę mieszkaniową, na turystykę oraz na transport i łączność. W badaniu wykorzystano jedną z metod aglomeracji – metodę Warda. Na podstawie wyników można stwierdzić, że większość miast na prawach powiatu wydawała podobne kwoty na infrastrukturę społeczno-techniczną. Najbardziej konkurencyjnymi miastami okazały się Sopot i Warszawa – przeznaczyły najwięcej na infrastrukturę społeczno-techniczną i jednocześnie najmniej na pomoc społeczną.

Wstęp

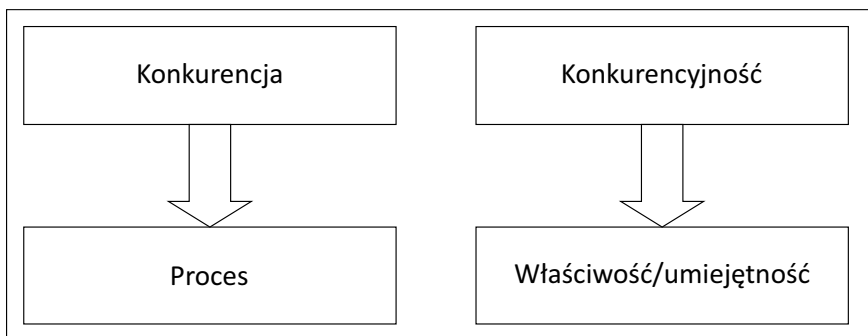
Miasta – podobnie jak przedsiębiorstwa – konkurują ze sobą, choć ich celem jest zainteresowanie jak największej liczby inwestorów oraz pozyskanie nowych mieszkańców.

Konkurencyjność miast może być mierzona na różne sposoby. Głównym miernikiem są wydatki na szeroko pojętą infrastrukturę społeczno-techniczną.

Celem artykułu jest klasyfikacja miast na prawach powiatu w Polsce w oparciu kryterium, jakim jest konkurencyjność mierzona poziomem wydatków.

1. Konkurencyjność miast na prawach powiatu

Konkurencyjność jest pochodną pojęcia konkurencja, określającego jeden z podstawowych mechanizmów ekonomicznych w gospodarce rynkowej (Skawińska, Zalewski, 2009, s. 35). Ekonomiści uznali konkurencyjność za naturalne prawo współczesnej gospodarki kapitalistycznej, stwierdzając, że poziom konkurencyjności kraju, regionu czy miasta ma kluczowe znaczenie dla oceny poziomu rozwoju ekonomicznego. Projektowanie polityki i strategii zwiększających konkurencyjność stało się zinstytucjonalizowanym zadaniem wielu jednostek samorządowych (Łaźniewska, Gorynia, 2012, s. 13). Uzyskanie przewagi wiąże się z koniecznością podejmowania działań podnoszących atrakcyjność. A zatem konkurencyjność to umiejętność (zdolność) współzawodniczenia z innymi podmiotami mającymi podobne cele (Gorynia, 2002, s. 48). Konkurencja jest więc procesem, dążeniem do określonego wyniku i uzyskania pewnej cechy (konkurencyjności) – ta zależność została pokazana na rysunku 1. Działania, jakie podejmują jednostki, aby osiągnąć określoną pozycję, zależą od tego, czego dotyczy współzawodnictwo.



Rysunek 1. Konkurencja a konkurencyjność

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Adamkiewicz-Drwiłło, 2002, s. 91.

Wyodrębnione terytorialnie fragmenty lub podmioty gospodarcze konkurują ze sobą na poziomie mezo. W Polsce obowiązuje trójstopniowy system organizacji terytorialnej, obejmujący gminy, powiaty i województwa (Gorynia, Łaźniewska, 2010, s. 153). Miasta na prawach powiatu są szczególną kategorią – z jednej strony pełnią funkcje gmin miejskich, a z drugiej wypełniają zadania powiatów.

W ostatnich latach obserwuje się duże zainteresowanie problematyką konkurencyjności miast. Miasta stały się siłą napędową gospodarki, to na ich terenie znajdują się główne ośrodki użyteczności publicznej oraz lokalizacje inwestycji prywatnych, przez co skupiają znaczną część ludności kraju. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2017 roku 60% ludności Polski zamieszkiwało tereny miejskie (BDL, 2018). Taki stan rzeczy sprawia, że przed miastami stoi szereg wyzwań.

Miasta na prawach powiatu walczą – jako jednostki samorządu terytorialnego – o inwestorów, mieszkańców, a także o środki finansowe. Aby móc ocenić konkurencyjność miasta, niezbędne jest porównanie go z innym obiektem pod względem wybranych cech i z wykorzystaniem odpowiednich metod badawczych.

Miernikiem poziomu konkurencyjności miasta jest miejsce w rankingach. Osiągnięta pozycja, tzw. pozycja konkurencyjna, określa zdolność do rywalizacji z innymi jednostkami samorządu terytorialnego (Łaźniewska, Gorynia, 2010, s. 175). O sile miasta nie świadczy zdolność do przesunięcia się w górę rankingu, ale utrzymanie się na wysokiej pozycji i zdolność do długookresowego rozwoju.

2. Czynniki konkurencyjności miast na prawach powiatu

Konkurencyjność jednostki samorządu terytorialnego – niezależnie od szczebla – wiąże się przede wszystkim ze zdolnością do kreowania rozwoju (Filipiak, Dylewski, Gorzałczyńska-Koczkodaj, 2011, s. 103). Można wskazać dwie grupy cech mających na to wpływ: takie, których nie da się zmienić (położenie geograficzne, klimat), oraz takie, które można modelować (np. realizowane inwestycje). Każda jednostka samorządu terytorialnego ma swoje walory w postaci m.in. zasobów naturalnych, jednakże we współczesnej, zglobalizowanej gospodarce ich rola zaczyna maleć i nie można na tym budować przewagi konkurencyjnej. Obserwuje się przejście od konkurowania poprzez zasoby naturalne do konkurowania poprzez infrastrukturę (Wdowicka, 2008, s. 91).

Czynnikiem, który oddziałuje bezpośrednio na jakość życia mieszkańców, funkcjonowanie podmiotów rynkowych i prowadzenie działalności gospodarczej, jest infrastruktura techniczna, społeczna i instytucjonalna. Poziom wyposażenia jednostki samorządu terytorialnego w podstawowe obiekty infrastrukturalne wpływa na ofertę przedstawianą przedsiębiorcom, a także potencjalnym mieszkańcom. Wspomóc ją może również zdolność do właściwego wykorzystania kapitału i jego akumulacji (Gorynia, Łaźniewska, 2010, s. 165).

Cechy, na których kształtowanie jednostki samorządu terytorialnego mają bezpośredni wpływ, wiążą się z ponoszeniem wydatków na realizację zadań publicznych. Najszerszy zakres zadań publicznych wśród jednostek samorządu terytorialnego mają gminy. Wynika to z zasady subsydiarności (pomocniczości), domniemania kompetencji gmin, potrzeb członków wspólnoty samorządowej, możliwości prowadzenia przez gminy działalności gospodarczej zarówno w sferze użyteczności publicznej, jak i w sferze zarobkowej, a także z przyjętego przez ustawodawcę sposobu delegowania zadań.

Władze gminy miejskiej o statusie miasta na prawach powiatu zobowiązane są – obok realizacji zadań wynikających z przepisów ustawy o samorządzie gminnym – podejmować także działania regulowane przepisami o samorządzie powiatowym (Nowak, Skotarczak, 2012, s. 33). Szeroki zakres obowiązków, wielkość populacji, rozległość miast, fakt, iż tradycyjnie pełnią one rolę centrów społeczno-gospodarczych i kulturalnych oraz stanowią lokalizację wielu instytucji, rzutują na wielkość, strukturę rodzajową oraz główne kierunki wydatków (Śmiechowicz, 2011, s. 77).

Realizując przypisane im zadania, miasta na prawach powiatu mogą budować przewagę konkurencyjną. Jest to jednak ściśle powiązane z ich możliwościami finansowymi, gdyż oprócz wydatków bieżących, muszą również znaleźć środki na wydatki inwestycyjne.

Inwestycje są postrzegane jako oznaka rozwoju. Związane są najczęściej z pojawieniem się nowej substancji lub poprawieniem stanu dotychczasowej i – co istotne – wymagają zwykle ponoszenia znacznych nakładów finansowych przez długi okres (Nowak, Skotarczak, 2012, s. 30). Ważne, żeby inwestować zarówno w infrastrukturę techniczną (mimo że wymaga to dużych środków), jak i społeczną. Jeśli chodzi o tę pierwszą kategorię, miasta skupiają się na transporcie, gospodarce komunalnej i gospodarce mieszkaniowej, natomiast w kwestiach społecznych stawiają na ochronę zdrowia i obiekty sportowe oraz kulturalne.

Czynniki konkurencyjności miast na prawach powiatu to m.in. wydatki, które wpływają zarówno na infrastrukturę techniczną, jak i społeczną (tabela 1).

Tabela 1. Wydatki na infrastrukturę techniczną i społeczną jako czynniki konkurencyjności miast

Infrastruktura techniczna	Infrastruktura społeczna
wydatki ogółem	wydatki ogółem
wydatki na inwestycje	wydatki na inwestycje
wydatki na transport i łączność	wydatki na pomoc społeczną
wydatki na turystykę	wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego
wydatki na gospodarkę mieszkaniową	
wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	
wydatki na drogi publiczne	

Źródło: opracowanie własne.

Warto zaznaczyć, że dla zachowania porównywalności czynników mogą one być wyrażone jako mierniki relatywne, czyli wyrażające stosunek wyróżnionych wielkości względem innych wartości ekonomicznych lub udział określonej wielkości w całości.

3. Dane i metoda badania

Badaniem objęto wszystkie 66 miast na prawach powiatu w Polsce. Są to: Biała Podlaska, Białystok, Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Bytom, Chełm, Chorzów, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Elbląg, Gdańsk, Gdynia, Gliwice, Gorzów Wielkopolski, Grudziądz,

Jastrzębie-Zdrój, Jaworzno, Jelenia Góra, Kalisz, Katowice, Kielce, Konin, Koszalin, Kraków, Krosno, Legnica, Leszno, Lublin, Łomża, Łódź, Mysłowice, Nowy Sącz, Olsztyn, Opole, Ostrołęka, Piekary, Piotrków Trybunalski, Płock, Poznań, Przemyśl, Radom, Ruda Śląska, Rybnik, Rzeszów, Siedlce, Siemianowice Śląskie, Skierniewice, Słupsk, Sopot, Sosnowiec, Suwałki, Szczecin, Świętochłowice, Świnoujście, Tarnobrzeg, Tarnów, Toruń, Tychy, Wałbrzych, Warszawa, Włocławek, Wrocław, Zabrze, Zamość, Zielona Góra, Żory.

W przeprowadzonym badaniu analizie poddane zostały wydatki miast, w tym wydatki ogółem, wydatki na transport i łączność, wydatki na turystykę, wydatki na gospodarkę mieszkaniową, wydatki na pomoc społeczną, wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska oraz wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego. Uznano, że są to czynniki decydujące o konkurencyjności. Dla przejrzystości wszystkie wydatki zostały przeliczone na jednego mieszkańca. Szczegółowe dane zamieszczono w tabeli 2. Tym samym spełniono wymogi formalne w zakresie doboru zmiennych do badania – były one mierzalne, a dane kompletne oraz porównywalne (Strahl, 2006, s. 33).

Do klasyfikowania miast wykorzystywane są metody porządkowania liniowego, w tym przede wszystkim metody agregatowe (Bąk, 2013, s. 54). W przeprowadzonym badaniu wykorzystano aglomeracyjną metodę Warda, która pozwoliła grupować miasta charakteryzujące się podobnymi cechami, tj. wartościami miar, czyli mającymi podobną politykę dotyczącą osiągania konkurencyjności. Metoda Warda jest metodą hierarchiczną, w przeciwieństwie do metody k-średnich, w której trzeba określić liczbę skupień (Strahl, 2006, s. 236). Ponadto w literaturze przedmiotu podkreśla się, że metoda ta jest bardziej efektywna od metody najdalszego sąsiedztwa (Grabiński, Sokołowski, 1980). W celu jak największego zróżnicowania badanych miast miarą odległości był kwadrat odległości euklidesowej.

4. Wyniki badania

Na rysunku 2 przedstawiono dendrogram sporządzony w programie Statistica 13 z wynikami grupowania mierzonymi kwadratową odległością euklidesową.

W zależności od przyjętej odległości wiązania (odległości aglomeracyjnej) można wskazać od dwóch do kilkudziesięciu skupień. Przy odległości na poziomie 20 i skalowaniu do 100 da się wyznaczyć cztery skupienia. W skład pierwszego wchodzi Sopot oraz Warszawa. Do drugiego skupienia zakwalifikowanych zostało 10 miast: Wrocław, Kraków, Płock, Opole, Krosno, Gdańsk, Gliwice, Kielce, Poznań i Świnoujście. Skupienie trzecie jest najliczniejsze i obejmuje 39 miast: Legnicę, Wałbrzych, Bydgoszcz, Grudziądz, Toruń, Włocławek, Lublin, Zamość, Gorzów Wielkopolski, Zieloną Górę, Łódź, Piotrków Trybunalski, Skierniewice, Nowy Sącz, Tarnów, Ostrołękę, Radom, Siedlce, Przemyśl, Rzeszów, Białystok, Łomżę, Suwałki, Gdynię, Słupsk, Bielsko-Białą, Chorzów, Częstochowę, Dąbrowę Górniczą, Jaworzno, Katowice, Rudę Śląską, Rybnik, Tychy, Olsztyn, Kalisz, Konin, Leszno i Szczecin. Skupienie czwarte to takie miasta jak: Jelenia Góra, Biała Podlaska, Chełm, Tarnobrzeg, Bytom, Jastrzębie-Zdrój, Mysłowice, Piekary Śląskie, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Zabrze, Żory, Elbląg, Koszalin.

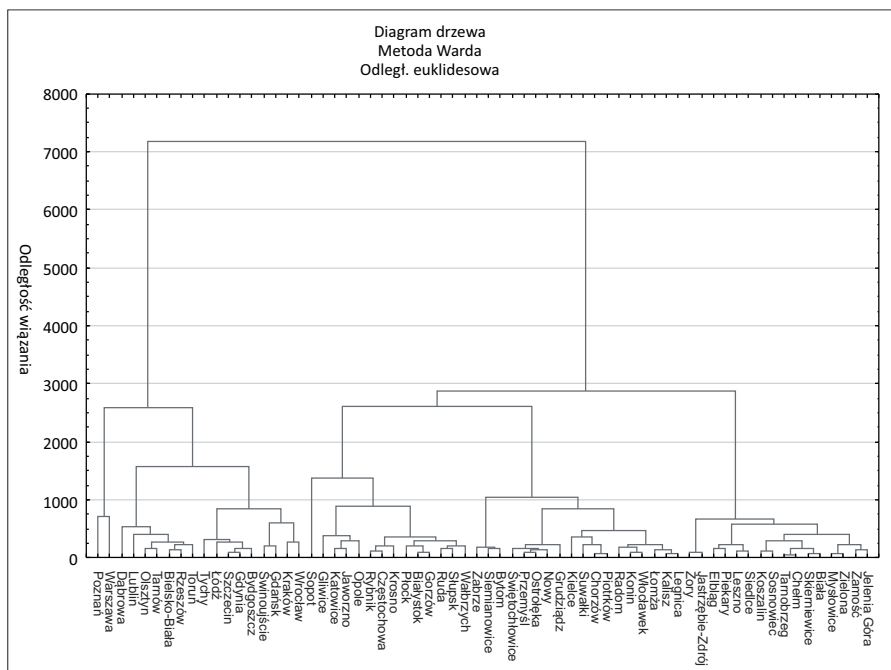
Tabela 2. Wydatki miast na prawach powiatu w 2016 roku (w zł/mieszkańca)

Nazwa miasta	Wydatki ogółem	Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	Wydatki na pomoc społeczną	Wydatki na gospodarkę mieszkaniową	Wydatki na turystykę	Wydatki na transport i łączność	Wydatki na drogi publiczne	Wydatki na inwestycje
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jelenia Góra	4 495,29	203,83	340,26	998,17	71,46	1,51	480,39	254,22	230,24
Legnica	4 810,23	159,33	265,31	1 194,98	118,91	0,08	506,90	375,57	431,14
Wrocław	6 205,83	312,69	685,77	767,47	426,14	1,52	951,96	363,51	824,70
Wałbrzych	4 853,25	147,66	334,75	1 207,39	468,39	0,61	614,33	319,83	562,86
Bydgoszcz	4 819,03	89,80	329,61	915,15	271,00	2,28	838,42	194,23	490,89
Grudziądz	5 279,94	73,75	261,29	1 483,29	35,46	4,73	476,58	141,69	179,51
Toruń	4 952,45	248,89	285,91	1 001,15	77,95	12,03	679,76	272,99	482,68
Włocławek	5 174,10	80,71	272,69	1 308,47	225,73	4,13	514,67	324,54	546,94
Biała Podlaska	4 456,07	131,18	250,06	1 001,24	37,34	0,19	307,17	192,11	166,16
Chełm	4 708,24	109,97	314,44	1 021,69	65,46	0,23	287,24	202,38	145,14
Lublin	5 417,94	214,20	289,72	1 095,57	91,28	21,49	989,16	343,80	569,28
Zamość	5 537,02	204,75	312,01	1 097,66	64,25	15,33	398,49	307,68	491,07
Gorzów	4 824,94	127,96	334,14	1 107,68	246,68	0,26	522,42	159,00	650,68
Zielona Góra	4 981,43	109,79	347,14	1 023,86	164,38	4,21	473,08	254,05	510,99
Łódź	5 496,58	191,91	337,22	985,15	425,31	0,82	996,89	408,18	785,69
Protrków Trybunalski	5 282,97	149,87	379,67	1 382,32	193,89	1,85	481,30	362,00	528,94
Skiermiewice	4 884,28	159,78	266,68	980,29	48,78	1,60	363,24	291,52	582,41
Kraków	6 122,59	270,31	671,85	933,91	268,68	0,00	1 096,15	394,31	704,88
Nowy	5 518,60	67,74	357,21	1 392,53	67,95	0,76	386,32	228,74	219,93

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tarnów	5 619,71	105,15	352,28	1 066,01	23,70	7,64	619,82	312,20	470,52
Ostrołęka	5 576,33	117,21	274,79	1 352,80	81,11	1,03	334,49	184,45	179,70
Płock	6 732,85	218,71	421,26	1 144,53	320,97	3,61	517,61	288,34	534,01
Radom	5 045,19	92,52	285,27	1 244,28	135,55	0,66	648,39	288,00	354,72
Siedlce	5 568,66	131,53	189,55	1 141,86	214,89	1,12	255,84	177,43	433,43
Warszawa	7 884,78	283,17	320,88	800,62	674,42	3,24	2 083,41	387,26	707,74
Opole	6 110,10	241,69	520,82	882,72	309,25	5,25	513,14	320,04	726,27
Krosno	5 886,24	228,66	250,36	1 137,52	296,02	34,47	630,17	397,39	910,16
Przemysł	5 314,61	84,42	246,84	1 415,89	56,76	1,94	369,36	277,85	229,28
Rzeszów	5 338,71	107,83	443,41	984,98	129,14	0,37	769,70	350,14	609,88
Tarnobrzeg	4 769,12	125,23	342,65	1 021,09	39,41	0,00	286,07	176,48	360,28
Białystok	5 136,96	111,47	285,84	1 050,48	268,51	2,31	553,96	163,38	506,38
Łomża	5 124,95	159,59	220,56	1 139,59	171,26	3,75	551,48	457,25	788,75
Suwałki	5 275,80	172,87	297,43	1 268,29	268,64	26,00	399,31	316,62	614,79
Gdańsk	5 789,61	178,73	419,94	858,76	162,79	22,63	1 208,26	555,42	881,32
Gdynia	5 279,30	224,13	404,50	876,66	341,30	5,06	874,79	181,27	306,40
Ślupsk	5 132,34	156,54	208,67	1 114,25	375,65	2,35	491,36	188,48	349,70
Sopot	7 356,29	842,62	764,76	1 066,63	564,49	54,81	379,18	253,51	1 286,43
Bielsko-Biała	5 190,73	162,69	368,16	956,61	43,77	5,00	797,03	367,29	673,03
Bytom	4 546,23	55,69	318,48	1 263,76	442,09	0,34	302,80	89,77	264,62
Chorzów	5 432,88	143,45	319,50	1 384,96	151,01	1,27	480,26	256,54	717,28
Częstochowa	5 050,13	132,38	291,84	1 077,34	306,86	0,26	702,72	427,58	541,29
Dąbrowa	5 521,61	162,83	659,14	818,16	70,05	5,96	672,94	385,98	726,27
Gliwice	6 072,85	114,05	418,24	906,01	708,69	0,39	656,42	378,07	1 533,43

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jastrzębie-Zdrój	4 277,14	124,24	385,03	912,84	286,12	3,11	279,92	128,92	271,12
Jaworzno	5 127,32	144,81	381,77	958,43	421,03	0,00	699,71	424,59	641,10
Katowice	5 383,88	204,21	434,78	895,38	497,54	1,40	592,53	260,26	464,20
Mysłowice	4 604,36	85,72	350,83	1 001,10	150,14	0,00	413,28	221,24	491,18
Piekary	4 114,87	91,93	269,92	1 148,79	43,06	0,00	201,37	53,68	458,75
Ruda	4 944,65	77,41	311,06	1 192,41	367,92	4,19	523,14	389,49	573,69
Rybnik	5 116,92	164,09	364,48	997,49	308,29	0,51	684,68	400,23	615,97
Siemianowice Śląskie	4 228,87	108,55	275,91	1 237,10	319,07	0,00	248,92	126,59	213,09
Sosnowiec	3 928,89	119,59	437,95	899,62	63,60	0,06	295,10	53,90	213,91
Świętochłowice	4 259,96	105,31	372,74	1 322,66	137,88	0,07	308,41	107,78	209,20
Tychy	4 919,08	145,28	320,83	795,75	195,74	0,00	1 009,80	387,50	492,50
Zabrze	4 629,33	174,37	240,52	1 141,20	418,01	4,43	286,09	56,44	253,23
Żory	4 623,54	201,50	376,62	860,04	308,39	0,00	283,15	222,74	541,13
Kielce	5 818,36	134,89	377,71	1 397,84	340,27	5,58	671,91	263,11	621,80
Elbląg	4 595,64	89,80	249,30	1 149,35	62,35	1,49	366,05	186,25	309,57
Olsztyn	5 293,50	90,31	402,64	1 133,35	32,09	0,00	755,47	163,31	297,76
Kalisz	4 998,86	105,09	277,51	1 204,84	84,52	1,73	508,11	360,47	526,41
Komin	5 669,27	127,49	312,64	1 242,08	188,71	2,19	524,69	369,79	336,15
Leszno	5 214,97	130,89	271,42	1 083,62	172,28	22,40	283,72	213,55	515,72
Poznań	5 949,22	202,07	232,71	925,66	99,33	0,22	1 711,32	772,05	1 041,32
Koszalin	4 625,54	204,70	385,01	929,40	58,68	0,85	354,91	178,88	348,59
Szczecin	4 975,35	141,48	388,56	907,38	345,58	4,04	843,76	188,40	555,73
Świnoujście	5 996,84	140,04	438,24	757,13	311,28	12,34	1 303,86	1 207,94	1 007,19

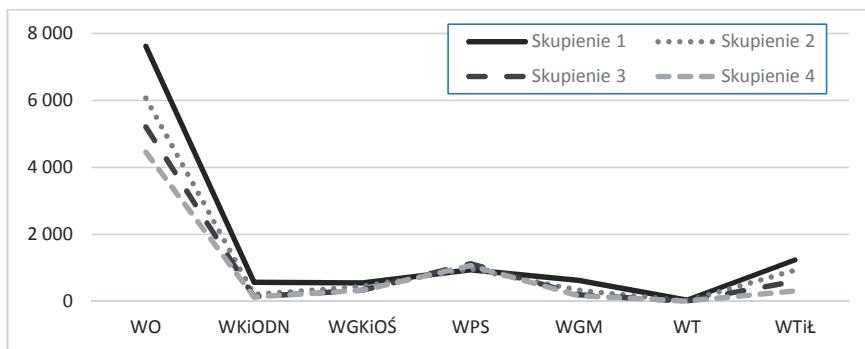
Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL, 2018.



Rysunek 2. Dendrogram miast na prawach powiatu

Źródło: opracowanie własne.

Na rysunku 3 i 4 przedstawiono średnie każdego ze skupień.



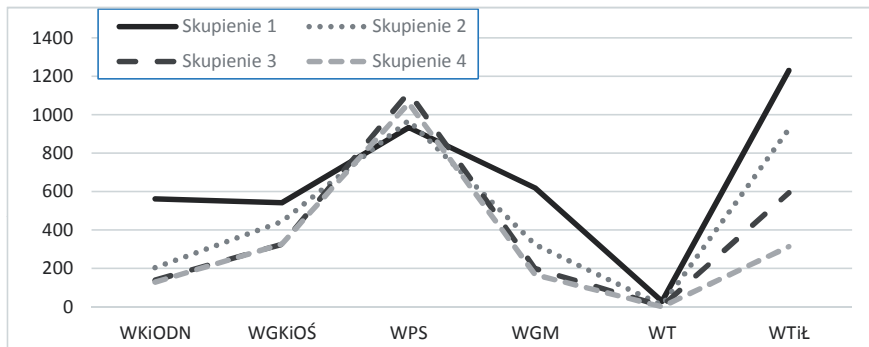
WO – wydatki ogółem na 1 mieszkańca, WKiODN – wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca, WGKiOŚ – wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na 1 mieszkańca, WPS – wydatki na pomoc społeczną na 1 mieszkańca, WGM – wydatki na gospodarkę mieszkaniową na 1 mieszkańca, WT – wydatki na turystykę na 1 mieszkańca, WTiŁ – wydatki na transport i łączność na 1 mieszkańca.

Rysunek 3. Wykres średnich każdego skupienia

Źródło: obliczenia i opracowanie własne.

Największe wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca były charakterystyczne dla miast należących do pierwszego skupienia – ponad 7,5 tys. zł. Najmniejsze wydatki na 1 mieszkańca były charakterystyczne dla miast będących elementami skupienia czwartego.

W celu lepszego zobrazowania średnich wielkości poszczególnych skupień usunięto cechę: wydatki ogółem na jednego mieszkańca, której skala jest znacznie wyższa od pozostałych (rysunek 4).



WKiODN – wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca, WGKiOŚ – wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na 1 mieszkańca, WPS – wydatki na pomoc społeczną na 1 mieszkańca, WGM – wydatki na gospodarkę mieszkaniową na 1 mieszkańca, WT – wydatki na turystykę na 1 mieszkańca, WTİŁ – wydatki na transport i łączność na 1 mieszkańca.

Rysunek 4. Średnie odległości poszczególnych skupień bez wydatków ogółem

Źródło: obliczenia i opracowanie własne.

Na podstawie wykresu można stwierdzić, że największe wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na jednego mieszkańca poniosły miasta w skupieniu pierwszym, zaś najmniejsze miasta ze skupienia trzeciego i czwartego. Największe wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na jednego mieszkańca miały miasta zgrupowane w skupieniu pierwszym, najniższe zaś ponownie te ze skupienia trzeciego i skupienia czwartego. Wydatki na pomoc społeczną były relatywnie duże we wszystkich analizowanych skupieniach, najwyższe można było odnotować w skupieniu trzecim, a najniższe w skupieniu pierwszym. We wszystkich skupieniach najmniej wydano na turystykę, w tym szczególnie mało w miastach ze skupienia czwartego, gdzie było to średnio mniej niż 1 zł/mieszkańca; największe wydatki na turystykę odnotowały miasta ze skupienia pierwszego – nieco ponad 29 zł/mieszkańca. Największe zróżnicowanie dało się zaobserwować w wydatkach na transport i łączność. Największe wydatki były charakterystyczne dla miast ze skupienia pierwszego (ponad 1,2 tys. zł/mieszkańca), zaś najmniejsze dla miast ze skupienia czwartego (ponad 300 zł/mieszkańca).

Podsumowanie

Konkurencyjność miast może być mierzona na wiele sposobów. Jednym z kryteriów jest poziom nakładów na infrastrukturę społeczno-techniczną. Dane dotyczące wydatków wykorzystano do grupowania miast na prawach powiatu. Za pomocą metody aglomeracyjnej zostały one sklasyfikowane w czterech skupieniach. Wyróżniono je w oparciu o wydatki na pomoc społeczną (relatywnie wysoki poziom) oraz wydatki na turystykę (najniższy poziom). Najbardziej zróżnicowane w poszczególnych skupieniach były wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, wydatki na gospodarkę mieszkaniową oraz na transport i łączność. Najbardziej zbliżone wyniki miały miasta ze skupienia trzeciego i czwartego, tj. większość analizowanych miast (skupienie trzecie obejmowało 39 miast, a skupienie czwarte 15 miast).

Miasta ze skupienia pierwszego, tj. Sopot i Warszawa, charakteryzowały się największymi wydatkami we wszystkich analizowanych obszarach poza pomocą społeczną, na którą wydatki były najniższe spośród czterech skupień. Podsumowując, można stwierdzić, że jeśli chodzi o poziom wydatków, najbardziej konkurencyjnymi miastami w 2016 roku były Sopot i Warszawa.

Literatura

- Adamkiewicz-Drwiłło, H.G. (2002). *Uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstwa*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- BDL (2018). Bank Danych Lokalnych. Pobrane z: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.
- Bąk, A. (2013). Metody porządkowania liniowego w polskiej taksonomii – pakiet pllord. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 278, 54–62.
- Filipiak, B., Dylewski, M., Gorzałczyńska-Koczkodaj, M. (2011). *Analiza finansowa budżetów jednostek samorządu terytorialnego*. Warszawa: Municipium.
- Gorynia, M. (red.) (2002). *Luka konkurencyjna na poziomie przedsiębiorstwa a przystąpienie Polski do Unii Europejskiej*. Poznań: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.
- Gorynia, M., Łaźniewska, E. (red.) (2010). *Kompedium wiedzy o konkurencyjności*. Warszawa: PWN.
- Grabiński, T., Sokołowski, A. (1980). The Effectiveness of some Signal Identification Procedures. W: M. Kunt, F. de Coulon (red.), *Signal Processing. Theories and Applications* (s. 617–623). Amsterdam: North-Holland Publishing Company.
- Łaźniewska, E., Gorynia, M. (red.) (2012). *Konkurencyjność regionalna. Koncepcje – strategie – przykłady*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Nowak, M., Skotarczak, T. (red.) (2012). *Inwestycje w mieście. Uwarunkowania ekonomiczne, organizacyjne i przestrzenne*. Warszawa: CeDeWu.
- Skawińska, E., Zalewski, R.I. (2009). *Klasyfikacja miast w Polsce w oparciu o kryterium konkurencyjności*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Strahl, D. (red.) (2008). *Metody oceny rozwoju regionalnego*. Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego.

- Śmiechowicz, J. (2011). *Ewolucja wydatków jednostek samorządu terytorialnego w Polsce na tle procesu decentralizacji zadań publicznych*. Warszawa: Difin.
- Wdowicka, M. (2008). Konkurencyjność miast polskich dla korporacji ponadnarodowych. W: J. Słodczyk, E. Szafranek (red.), *Mechanizmy i uwarunkowania budowania konkurencyjności miast* (s. 89–100). Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.

CLASSIFICATION OF CITIES IN POLAND IN TERMS OF COMPETITIVENESS MEASURED BY EXPENDITURES

Keywords: cities competitiveness, cities classification, expenses

Summary. The purpose of the article was to carry out the classification of cities in Poland, taking into account their competitiveness measured by expenditures. The subject of the study were all cities with powiat rights in Poland. Data for the study came from the local database from 2016 and related to the expenditure of cities on culture and protection of national heritage, environmental protection, social assistance, housing, tourism and on transport and communication. In the article was used Ward's method which is applied in hierarchical cluster analysis. The results of this study showed that the majority of cities with powiat rights made similar expenditures on socio-technical infrastructure. The most competitive cities were Sopot and Warsaw, which spent the highest amounts on socio-technical infrastructure and, at the same time, the lowest expenditure on social assistance.

Translated by Dawid Dawidowicz

Cytowanie

- Barej-Kaczmarek, E., Dawidowicz, D. (2018). Klasyfikacja miast w Polsce w oparciu o kryterium konkurencyjności mierzonej poziomem wydatków. *Ekonomiczne Problemy Usług*, 4 (133/1), 21–32. DOI: 10.18276/epu.2018.133/1-02.